



Designing a model for using mobile social networks in identifying adolescents

Seyed Mohsen. Mirtalebi¹, Ahmad. Baseri^{2*}, Ali. Javadi³ & Majid. Rezaeian⁴

1. PhD student, Cultural Systems Engineering, Imam Hossein (AS) University, Tehran, Iran
2. *Corresponding Author: Assistant Professor, Faculty of Social and Cultural Sciences, Imam Hossein University (AS), Tehran, Iran
3. Assistant Professor, Faculty of Social and Cultural Sciences, Imam Hossein University (AS), Tehran, Iran
4. Assistant Professor, Faculty of Cultural and Media Management, Soura University, Tehran, Iran

ARTICLE INFORMATION	ABSTRACT
<p>Article type Original research Pages: 179-191 Corresponding Author's Info Email: ahmadbas@gmail.com</p> <p>Article history: Received: 2022/07/01 Revised: 2022/12/05 Accepted: 2022/12/09 Published online: 2023/10/02</p> <p>Keywords: <i>Identification, Adolescents, Social Networks.</i></p>	<p>Background and Aim: The most important issue of adolescence is gaining identity. Identity is considered as a process of coherence of individual changes, social demands and expectations for the future. The purpose of this study is to design a model for the use of virtual social networks in identifying adolescents. Methods: This research has been done in the framework of a quantitative approach and using the survey research method. For this purpose, 385 adolescents aged 15 to 18 years in Tehran in 2020 were selected by multi-stage cluster sampling. A questionnaire was used to collect data. Results: According to the findings of the present study, the most use of social networks of adolescents is for the purpose of acquiring knowledge and in the second place for the purpose of entertainment. The level of trust and influence of male students from social networks is higher according to the average rankings. The stability and strength of the family is more than other dimensions of identity referred. The degree of influence of social networks has a significant relationship with family structure. The influence of artists and actors and social networks is more after choosing a job and activity. Conclusion: The results of the present study indicate that there is a relationship between the use of mobile social networks and the identification of adolescents.</p>



This work is published under CC BY-NC 4.0 licence.

© 2023 The Authors.

How to Cite This Article:

Mirtalebi, S. M., Baseri, A., Javadi, A., & Rezaeian, M. (2023). Designing a model for using mobile social networks in identifying adolescents. *Jayps*, 4 (7): 179-191.



طراحی مدل استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایل در هویت‌یابی نوجوانان

سید محسن میرطالبی^۱، احمد باصری^{۲*}، علی جوادی^۳ و مجید رضاییان^۴

۱. دانشجوی دکتری، رشته مهندسی سیستم‌های فرهنگی دانشگاه امام حسین (ع) تهران، ایران
۲. استادیار، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران
۳. استادیار، دانشکده علوم اجتماعی و فرهنگی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران
۴. استادیار، دانشکده مدیریت فرهنگی و رسانه، دانشگاه سوره تهران، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی صفحات: ۱۷۹-۱۹۱	زمینه و هدف: مهم‌ترین مسئله دوره نوجوانی، کسب هویت است. هویت‌یابی به‌عنوان فرایند انسجام تغییرات فردی، تقاضاهای اجتماعی و انتظارات برای آینده محسوب می‌شود. هدف پژوهش حاضر طراحی مدل استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در هویت‌یابی نوجوانان است. روش پژوهش: این پژوهش در چارچوب رویکرد کمی و با استفاده از روش پژوهش پیمایش صورت پذیرفته است. بدین منظور ۳۸۵ نفر از نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ ساله شهر تهران در سال ۱۳۹۹ به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. یافته‌ها: بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر بیشترین استفاده از شبکه‌های اجتماعی نوجوانان باهدف کسب علم و دانش و در وهله بعد باهدف سرگرمی است. میزان اعتماد و تأثیرپذیری دانش آموزان پسر از شبکه‌های اجتماعی با توجه به میانگین رتبه‌ها بیشتر است. ثبات و استحکام خانواده بیشتر از سایر ابعاد هویتی مورد ارجاع است. میزان تأثیرپذیری از شبکه‌های اجتماعی با ساختار خانواده رابطه معنادار دارند. تأثیرگذاری هنرمندان و بازیگران و شبکه‌های اجتماعی بیشتر در بعد انتخاب شغل و فعالیت است. نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر بیانگر این مطلب است که بر اساس مدل تحقیق می‌توان هویت‌یابی نوجوانان را بر اساس ساختار خانواده و چگونگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی تبیین کرد.
اطلاعات نویسنده مسئول ایمیل: ahmadbas@gmail.com	
سابقه مقاله	
تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۴/۱۰	
تاریخ اصلاح مقاله: ۱۴۰۱/۰۹/۱۴	
تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۰۹/۱۸	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۷/۱۰	
واژگان کلیدی	
هویت‌یابی، نوجوانان، شبکه‌های اجتماعی	

انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است. تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.



شیوه‌استناد به این مقاله

میرطالبی، سیدمحسن، باصری، احمد، جوادی، علی، و رضاییان، مجید. (۱۴۰۲). طراحی مدل استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایل در هویت‌یابی نوجوانان. مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان ۴ (۷): ۱۷۹-۱۹۱.

مقدمه

جوامع مختلف تحت تأثیر تحولات بسیار عظیم علمی تکنولوژیک به سمت جامعه اطلاعاتی یا جامعه شبکه‌ای در حال حرکت‌اند (پارساکیا و همکاران، ۲۰۲۳). جامعه شبکه‌ای جامعه‌ای است که ساختار آن متأثر از فناوری است در جامعه شبکه‌های جوامع با چالش‌های چون نابرابری اجتماعی هویت‌های جدید، تمایز پذیری و شالوده‌شکنی نهادهایی نظیر دولت و فرصت‌هایی چون نقش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی در پژوهش، خلاقیت، تعامل و همزیستی جهانی شکل‌گیری هویت سیال و غیره روبه‌رو شده‌اند. به نظر می‌رسد به علت وجود این چالش‌ها انسجام اجتماعی و هویتی در جامعه اطلاعاتی و به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه متزلزل شده است فرایند جهانی‌شدن با گسترش قلمرو، روابط زندگی اجتماعی و دنیای اجتماعی افراد را بسیار بزرگ‌تر می‌کند و احساس کنترل ناپذیر شدن چنین دنیایی را در آن به وجود می‌آورد.

از نظر اریک اریکسون^۱ موفقیت در زندگی و دستیابی به اهداف و آرمان‌های انسانی در دوران بزرگسالی به نحوی شکل‌گیری هویت وابسته است که بیشتر در دوران نوجوانی روی می‌دهد. فرد در دوران نوجوانی ارزش‌ها باورها داورها و هنجارهای موردقبول جامعه و خانواده را زیر سؤال می‌برد و در جستجوی راه‌حل و پاسخ‌های مناسب به کندوکاو می‌پردازد. نتایج موفقیت‌آمیز فرایند رشد روانی و اجتماعی در دوران کودکی امکان حل تعارضات روانی و اجتماعی را در مراحل بعدی زندگی به فرد می‌دهد لذا در مقابل آشفتگی و بحران هویت فرآیند شکل‌گیری هویت و انسجام هویتی قرار دارد (بذرافشان، ۱۳۹۵). به همین دلیل است که ظهور جامعه اطلاعاتی و اثرات آن بسیار موردتوجه جامعه شناسان و سایر صاحب‌نظران قرار گرفته است چراکه بی‌هدف بودن سردرگمی و فرار از مسئولیت‌های اجتماعی که از علائم

هویت محسوب می‌شود، اثرات مخربی بر ساختار جامعه می‌گذارد و عواقب جبران‌ناپذیری را به دنبال دارد. در گذشته کشف هویت متأثر از محیط اطراف که خانواده محله و دوستان بود شکل می‌گرفت و به‌نوعی هویت متأثر از عوامل انتسابی بود اما امروزه منابع کسب هویت متعدد و متنوع است و افراد اغلب دچار بحران هویت می‌شود و هویت در محیط‌های خصوصی و مجازی و پشت درهای بسته صورت می‌گیرد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد نسل سوم جامعه ایرانی بیشترین کاربران اینترنتی بوده و رسانه‌های نوین عامل تغییرات در نهادهای هویت‌ساز شده‌اند فضای مجازی عوامل معنا ساز هویتی را دستخوش تغییر نموده است. استفاده از فضای مجازی باعث گمنامی از خودبیگانگی و شکل‌گیری هویت‌های جدید و گاه نامتعارف می‌شود (پارساکیا و همکاران، ۲۰۲۳) که برآیند آن هویت‌های مجازی اثرات مستقیم و غیرمستقیمی بر شکل‌گیری آسیب‌های اجتماعی و افزایش جرائم نوپدید دارد (سهراب زاده و داداشی ۱۳۹۵)؛ نوجوانی دوره رشد و مکاشفه در بسیاری از حوزه‌ها نیز از جمله آموزشی جسمانی هیجانی و رابطه-ای (نیومن^۲، ۲۰۰۴) پذیرش از جانب همسالان حکم تأییدی بر شخصیت در حال رشد نوجوان است (اوکیف و کلارک پیرسون^۳، ۲۰۱۱). این جنبه‌های شخصیت تحت تأثیر شبکه‌های اجتماعی قرار دارند میان سرعت تحقیق در این جامعه برنامه‌هایی که روزبه‌روز ساخته و پرداخته می‌شود ناهمخوانی وجود دارد و همین امر باعث می‌شود که به‌روزرسانی پژوهش‌ها امری دشوار باشد (دولچینی^۴، ۲۰۱۴) از سوی دیگر به اشتراک‌گذاری تجربیات در تشکیل هویت توسط نوجوانان ممکن است منجر به اثرات منفی تفکر گروهی همچون نظرات بدخواهانه مخاطبان ناشناس شود از آنجایی که ناشناس بودن قدرت کاذبی به

2. Newman
3. O'keefe & Clark-Pearson
4. Dolcini

1. Erik Erikson

از خودبیگانگی در میان افراد جامعه و تضعیف انسجام اجتماعی را بررسی نمایند. چراکه گروه مرجع یکی از مهم‌ترین منابع هویتی افراد یک گروه و در ابعاد گسترده‌تر، در یک جامعه است و تأثیر بسیار مهمی در شکل‌گیری نگرش‌ها و ارزش‌ها و جهت‌دهی به هنجارها و رفتارهای افراد جامعه دارد (هزارجریبی و صفری، ۱۳۹۵). این در حالی است که نقش خانواده و ساختار آن در جهت‌دهی نوجوان نسبت به هویت و کاهش آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی، بسیار حائز اهمیت است، زیرا والدین در زندگی فرزندان، نقش مهمی ایفا کرده و به‌عنوان اولین و مهم‌ترین الگوی فرزندان عمل می‌کنند. فرزندان از سنین پایین تمایل دارند رفتار والدین را تماشا کرده و به آن‌ها توجه کنند (آن^۳، ۲۰۱۰)؛ بنابراین رفتار والدین و شیوه‌های تربیتی ایشان، از عوامل مؤثر بر زندگی نوجوانان است.

ضرورت انجام این پژوهش از آنجاست که با شناخت مدت، میزان، نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایل پایه در نوجوانان می‌توان ضمن شناخت تأثیرات شبکه‌های اجتماعی بر ابعاد مختلف هویت نوجوانان، مدلی را برای استفاده نوجوانان از این شبکه‌ها طراحی کرد تا تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی موبایل پایه بر هویت‌یابی نوجوانان کاهش یابد. دغدغه اصلی محقق در این پژوهش بازنگری نقش شبکه‌های اجتماعی بر هویت‌یابی نوجوانان است. این پژوهش در پی طراحی مدل استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایل پایه در هویت‌یابی نوجوانان بر اساس متغیرهای تعدیل‌گر (ساختار خانواده، گروه‌های مرجع، جنسیت) است؛ که در این بین به شناسایی وضع موجود استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایل پایه در نوجوانان و هویت‌یابی نوجوانان در ابعاد (هویت ملی، هویت دینی، هویت فرهنگی) و همچنین به چگونگی تأثیر ساختار خانواده، گروه‌های مرجع، جنسیت به‌عنوان متغیرهای تعدیل‌گر در رابطه بین استفاده از

افراد می‌دهد ممکن است به آسیب‌پذیری نوجوانی که تصویری از خود را در شبکه‌های اجتماعی گذاشته است دامن بزند. امروزه نوجوانان در عصر اینترنت زندگی می‌کنند و بزرگ می‌شوند و دنیای بدون تلفن همراه رایانه‌های شخصی و رسانه اجتماعی برایشان ناشناخته است. آلن^۱ (۲۰۱۵) ادعان می‌دارد که در بیشتر نوجوانان تنشی میان نایمینی و تمایل به دیده شدن وجود دارد زمانی که مشاوران معلمان و والدین دسترسی نوجوانان به فناوری را محدود می‌سازند باید توجه ویژه‌ای را به مزایای کاربردی رسانه اجتماعی در رشد نوجوان معطوف کنند. ابتدایی‌ترین تأثیر شبکه‌های اجتماعی اینترنت اینترنتی کاربران این است که هویت فعلی او را به چالش می‌کشد. ابتدا کاربر را از خود واقعی توهین می‌کند و سپس به فرصت می‌دهد خود ایده آتش را بروز دهد درحالی‌که به طور ناخودآگاه این خود جدید در فضای گفتگویی شبکه‌های اجتماعی بر ساخته شده است شبکه‌های اجتماعی صحنه‌ای فراهم می‌آورند که کاربران می‌توانند از هر جنسیت، سن، طبقه اجتماعی، نژاد و قومیتی که باشند در آن ظاهر شود و نقش دلخواه خود را بازی کند در این صنعت در شبکه‌های اجتماعی مجازی کاربر را به هویتی فرد مدار شده با مشخصات منحصر به فرد سوق می‌دهند. در واقع با شبکه‌های اجتماعی مجازی این قابلیت به فرد داده می‌شود تا خود را هرگونه که می‌خواهد فراتر از هویت واقعی خود در جهان فیزیکی بازتعریف و روایت کند.

از آنجایی که هویت‌یابی، می‌تواند تحت تأثیر گروه‌های پرنفوذ قرار گیرد و همین‌طور شبکه‌های اجتماعی، الگوهای جدیدی از گروه‌های مرجع^۲ ارائه می‌دهند، پرداختن به گروه‌های مرجع نشان خواهد داد که افراد یک جامعه ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای خود را از چه کسانی و چگونه اخذ می‌کنند و شناخت این موضوع می‌تواند به برنامه‌ریزان اجتماعی کمک نماید تا موجبات

1. Allen
2. References group

دخترانه و یک پسرانه) به صورت تصادفی انتخاب شد و سپس در مرحله دوم، از هر مدرسه، یک کلاس، به طور تصادفی انتخاب شد. سپس اعضای نمونه (دانش آموزان کلاس‌های منتخب) به پرسشنامه‌های پژوهش پاسخ دادند. بعد از بازبینی و کنترل پرسشنامه‌ها، اطلاعات کیفی به کمی تبدیل شده و سپس داده‌ها در دو سطح توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد) و استنباطی و انجام آزمون‌های پارامتریک و غیر پارامتریک، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. همچنین برای سنجش ارتباط متغیرهای مستقل و وابسته با متغیرهای تعدیل‌گر از معادلات ساختاری استفاده شد.

یافته‌ها

۵۰/۱ درصد از پاسخگویان دانش‌آموزان دختر و ۴۹/۹ درصد دانش‌آموزان پسر هستند. میانگین سن افراد ۱۶/۷۸ سال، است. بیشترین فراوانی مربوط به دانش‌آموزان پایه دهم است. پاسخگویان، ۲۸/۸ درصد کمتر از یک ساعت، ۶۰/۵ درصد بین ۲ تا ۳ ساعت، ۹/۷ درصد ۳ تا ۴ ساعت، ۱/۰ درصد بیش از ۴ ساعت از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند.

نتایج نشان می‌دهد، پاسخگویان از شبکه‌های اجتماعی بیشتر باهدف کسب علم و دانش (۴۸ درصد) و بعد از آن باهدف سرگرمی (۲۷ درصد) استفاده می‌کنند. ۶۳/۳ درصد از پاسخگویان، به میزان متوسط از شبکه‌های اجتماعی تأثیر می‌پذیرند ۱۷/۱ درصد کم، ۱۰/۴ درصد به میزان زیاد و ۹/۲ درصد بسیار کم، تأثیر می‌پذیرند. براساس نتایج بررسی ۴۸/۹ درصد از مجموع کل پاسخگویان، به میزان زیادی به محتوای شبکه‌های اجتماعی اعتماد دارند. ۳/۷ درصد بسیار کم، ۶/۲ درصد کم، ۴۱/۲ درصد در حد متوسط اعتماد دارند. ۴۶/۴ از مجموع کل پاسخگویان به میزان زیاد به هویت ملی پایبند هستند، ۹/۴ درصد کم، ۱۲/۲ درصد متوسط ۳۲/۰ درصد بسیار زیاد به هویت ملی پایبند هستند از مجموع کل پاسخگویان، ۶/۰ درصد کم، ۲۲/۶ درصد متوسط،

شبکه‌های اجتماعی موبایل پایه با هویت‌یابی نوجوانان پرداخته است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر نوع کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع همبستگی است که بر اساس مدل یابی معالات ساختاری به ارزیابی مدل پیش‌نهادهای و تصحیح و اصلاح مدل نهایی پرداخته است. هدف این پژوهش ارائه توصیف از تأثیرگذاری عوامل شبکه‌های اجتماعی موبایل پایه (مدت - میزان - اعتماد - نوع) بر انواع هویت‌یابی (دینی - ملی) نوجوانان تهرانی و همچنین بررسی و مطالعه تأثیر متغیرهای تعدیل‌گر (ساختار خانواده - جنسیت - گروه‌های مرجع) است. جامعه مورد بررسی پژوهش حاضر تمامی نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ سال مقطع متوسطه دوم در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ در ۲۲ منطقه تهران، بودند. برای تعیین حجم نمونه ۳۸۵ نفر در این گروه، از فرمول کوکران استفاده شد. شیوه نمونه‌گیری در این روش، نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای بود.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه محقق ساخته: سؤالات پرسشنامه به صورت چندگزینه‌ای (طیف لیکرت) بود که هر یک برای پاسخ به شاخص‌هایی تهیه شده بود. پرسشنامه‌های مورد استفاده در این بخش شامل پرسشنامه‌های محقق ساخته شبکه‌های اجتماعی مجازی و هویت ملی، پرسشنامه انعطاف‌پذیری خانوادگی، پرسشنامه محقق ساخته گروه‌های مرجع بود. قابلیت اعتماد پرسشنامه نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه شده است. از آنجایی که مقدار آلفای کرونباخ (۰/۹۰) بزرگ‌تر از ۰/۷ است، آزمون از پایایی قابل قبولی برخوردار می‌باشد.

روش اجرا

ابتدا شهر تهران به ۵ منطقه جغرافیایی (شمال - جنوب - شرق - غرب و مرکز) تقسیم شد و به صورت تصادفی انتخاب شدند. سپس از هر منطقه دو ناحیه به شیوه تصادفی و از هر ناحیه دو مدرسه دولتی (یک مدرسه

پاسخگویان به میزان زیاد به هویت ایرانی و اسلامی پایبند هستند، ۲۹/۰ درصد بسیار زیاد، ۱۱/۹ درصد متوسط، ۷/۲ درصد کم و ۲/۰ درصد بسیار کم به هویت ایرانی و اسلامی پایبند هستند.

۶۱/۰ درصد زیاد، ۱۰/۲ درصد بسیار زیاد به هویت فرهنگی پایبند هستند. ۴۵/۹ درصد از پاسخگویان در حد بسیار زیاد به هویت دینی پایبند هستند، ۳۶/۰۷ درصد زیاد، ۲/۰ درصد بسیار کم، ۵/۰ درصد کم، ۱۰/۴ درصد متوسط، به هویت دینی پایبند هستند. ۴۹/۹ درصد از

جدول ۱. یافته‌های توصیفی

بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	
۹/۲ درصد	۱۷/۱ درصد	۶۳/۳ درصد	۱۰/۴ درصد	۰	تأثیر از شبکه‌های اجتماعی
۳/۷ درصد	۶/۲ درصد	۴۱/۲ درصد	۴۸/۹ درصد	۰	اعتماد به محتوای شبکه‌های اجتماعی
۰	۹/۴ درصد	۱۲/۲ درصد	۴۶/۴ درصد	۳۲/۰ درصد	پایبندی به هویت ملی
۰	۶/۰ درصد	۲۲/۶ درصد	۶۱/۰ درصد	۱۰/۲ درصد	پایبندی به هویت فرهنگی
۲/۰ درصد	۵/۰ درصد	۱۰/۴ درصد	۳۶/۰۷ درصد	۴۵/۹ درصد	پایبندی به هویت دینی
۲/۰ درصد	۷/۲ درصد	۱۱/۹ درصد	۴۹/۹ درصد	۲۹/۰ درصد	پایبندی به هویت ایرانی و اسلامی

بین دو متغیر می‌باشد. بین ساختار خانواده با هویت و ابعاد آن همبستگی وجود دارد. علامت مثبت ضریب همبستگی‌ها بیانگر رابطه مستقیم بین دو متغیر می‌باشد. بین گروه‌های مرجع با هویت و ابعاد آن همبستگی وجود ندارد.

به‌منظور بررسی رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با هویت و ابعاد آن (ملی، فرهنگی، دینی و ایرانی-اسلامی)، از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با هویت و ابعاد آن همبستگی وجود دارد. علامت مثبت ضریب همبستگی‌ها بیانگر رابطه مستقیم

جدول ۲. جمع بندی همبستگی

استفاده از شبکه‌های اجتماعی				متغیر مستقل
هویت ملی	هویت فرهنگی	هویت دینی	هویت ایرانی-اسلامی	متغیر وابسته
۰/۳۷۸	۰/۲۶۶	۰/۲۰۳	۰/۲۷۳	ضریب همبستگی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری

رابطه معنی‌داری وجود ندارد. بین جنسیت و میزان تأثیرپذیری از شبکه‌های اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد و همچنین میزان تأثیرپذیری دانش آموزان پسر از شبکه‌های اجتماعی با توجه به میانگین رتبه‌ها بیشتر داشت. بین جنسیت و استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ و همچنین میزان مصرف شبکه‌های اجتماعی دانش آموزان پسر بیشتر است. بین جنسیت و هویت ایرانی-اسلامی رابطه معنی‌داری وجود ندارد. بین جنسیت و هویت دینی رابطه معنی‌داری وجود ندارد. بین جنسیت و هویت ملی رابطه معنی‌داری وجود ندارد. بین جنسیت و هویت فرهنگی رابطه معنی‌داری

آماره من-ویتنی^۱ محاسبه شده و بر اساس آماره نرمال استاندارد سطح معنی‌داری محاسبه شده است. از آنجاکه سطح معنی‌داری بیشتر از ۰/۰۵ است، می‌توان نتیجه گرفت بین جنسیت و مدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. بین جنسیت و میزان اعتماد به شبکه‌های اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد و همچنین میزان اعتماد دانش آموزان پسر به شبکه‌های اجتماعی با توجه به میانگین رتبه‌ها بیشتر داشت. بین جنسیت و نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی

1. Mann-Whitney

خطای برآورد هرچقدر کمتر باشد، بهتر است. در این مدل، مقدار آن ۰.۰۴۵۰ است.

نتایج جدول زیر نشان می‌دهد که همه ضرایب مدل با سطح اطمینان بیش از ۹۵ درصد به معناداری آماری رسیده‌اند. معناداری ضرایب آماری نشان می‌دهد که سازه شبکه اجتماعی از مؤلفه‌های؛ نوع استفاده، میزان استفاده، تأثیر استفاده و اعتماد تشکیل شده است. سایر نتایج اینکه مؤلفه نوع استفاده با ضریب استاندارد ۰.۷۵۹، بیشترین تبیین را نسبت به تأثیر شبکه‌های اجتماعی دارد. به عبارت دیگر، تغییری به اندازه یک انحراف معیار در مؤلفه نوع استفاده موجب ایجاد تغییری به اندازه ۰.۷۵۹ انحراف معیار در بُعد شبکه‌های اجتماعی خواهد شد.

وجود دارد. بین جنسیت و ابعاد هویت ایرانی-اسلامی، هویت دینی و هویت ملی با توجه به سطح معنی‌داری ۰/۰۵ رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

در رابطه با سازه شبکه‌های اجتماعی، با توجه به مقادیر مجذور کا (۳,۶۴۰)، درجه آزادی (۲)، شاخص برازش هنجار شده (NFI) (۰,۹۷۰) و شاخص برازش تطبیق شده (CFI) (۰,۹۸۶) و شاخص ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) (۰,۰۴۵)، مدل از برازش خوبی برخوردار می‌باشد. نسبت مجذور کا بر درجه آزادی شاخص مناسبی برای اظهار نظر پیرامون برازش مدل است که این نسبت باید کمتر از ۴ باشد (در این مدل، نسبت ذکر شده برابر ۱,۸۲۰ می‌باشد که مقدار مناسبی است) همچنین مقدار شاخص ریشه دوم میانگین مربعات

جدول ۳. نتایج حاصل از یافته‌های مدل اندازه‌گیری بُعد شبکه‌های اجتماعی

شاخص‌ها روابط	وزن رگرسیونی (بتا)	مقدار		سطح معناداری
		انحراف استاندارد	ت	
اعتماد	۱,۰۰۰	۰,۱۱۷		
میزان استفاده	۱,۰۰۰	۰,۵۴۲	۱,۸۷۹	کمتر از ۰,۰۵
نوع استفاده	۵,۴۵۲	۰,۷۵۹	۱,۸۳۶	کمتر از ۰,۰۵
تأثیر استفاده	-۳,۸۳۰	-۰,۳۸۹	-۱,۸۴۵	کمتر از ۰,۰۵

می‌دهد که سازه هویت از مؤلفه‌های هویت ملی، فرهنگی و دینی تشکیل شده است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، ضریب استاندارد مربوط به مؤلفه هویت ملی، ۱ به دست آمده است که به نظر می‌رسد این مؤلفه در صورت عدم حضور سایر مؤلفه‌ها قادر به تبیین کل تغییرات سازه هویت می‌باشد.

در رابطه با سازه هویت نتایج برازش مدل نشان داد که با توجه به شاخص برازش هنجار شده (۱,۰۰) شاخص برازش تطبیق شده (۱,۰۰)، مدل از برازش مناسبی برخوردار نمی‌باشد. نتایج جدول زیر نشان می‌دهد که همه ضرایب مدل با سطح اطمینان بیش از ۹۹ درصد به معناداری آماری رسیده‌اند. معناداری ضرایب آماری نشان

جدول ۴. نتایج حاصل از یافته‌های مدل اندازه‌گیری سازه هویت

شاخص‌ها روابط	وزن رگرسیونی (بتا)	مقدار		سطح معناداری
		انحراف استاندارد	ت	
هویت ملی	۱,۰۰۰	۰,۹۹۱		
هویت فرهنگی	۰,۳۴۴	۰,۵۸۴	۸,۴۰۷	کمتر از ۰,۰۰۱
هویت دینی	۰,۵۹۹	۰,۵۸۶	۸,۴۲۷	کمتر از ۰,۰۰۱

ساختار خانواده از مؤلفه‌های ساختار ۱، ساختار ۲ و ساختار ۳ تشکیل شده است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، ضریب استاندارد مربوط به مؤلفه ساختار ۱، ۱ به‌دست آمده است که به نظر می‌رسد این مؤلفه در صورت عدم حضور سایر مؤلفه‌ها قادر به تبیین کل تغییرات سازه ساختار خانواده می‌باشد.

نتایج برازش سازه ساختار خانواده نشان داد که با توجه به شاخص برازش هنجار شده (۱,۰۰) شاخص برازش تطبیق شده (۱,۰۰)، مدل از برازش مناسبی برخوردار نمی‌باشد. نتایج جدول زیر نشان می‌دهد که همه ضرایب مدل با سطح اطمینان بیش از ۹۹ درصد به معناداری آماری رسیده‌اند. معناداری ضرایب آماری نشان می‌دهد که سازه

جدول ۵. نتایج حاصل از یافته‌های مدل اندازه‌گیری سازه ساختار خانواده

شاخص‌ها روابط	وزن رگرسیونی (بتا)	انحراف استاندارد		مقدار t	سطح معناداری
		استاندارد	استاندارد		
ساختار ۱ <---	۱,۰۰۰	۰,۴۳۵			
ساختار ۲ <---	-۲,۶۶۲	-۱,۱۶۰	۰,۵۶۷	-۴,۶۹۹	کمتر از ۰,۰۰۱
ساختار ۳ <---	-۱,۳۶۱	-۰,۴۷۱	۰,۱۶۳	-۸,۳۲۸	کمتر از ۰,۰۰۱

خواهد بود. نتایج جدول زیر نشان می‌دهد که ضریب مدل با سطح اطمینان بیش از ۹۹ درصد به معناداری آماری رسیده است. معناداری ضرایب آماری نشان می‌دهد که سازه گروه‌های مرجع از یک مؤلفه تشکیل شده است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، ضریب استاندارد مؤلفه، ۰,۸۸۹ به‌دست آمده است که به نظر می‌رسد این مؤلفه در صورت عدم حضور سایر مؤلفه‌ها قادر به تبیین کل تغییرات سازه گروه‌های مرجع می‌باشد.

نتایج برازش سازه گروه‌های مرجع نشان می‌دهد که با توجه به شاخص برازش هنجار شده (۱,۰۰) شاخص برازش تطبیق شده (۱,۰۰)، مدل از برازش مناسبی برخوردار می‌باشد. لازم به توضیح است که با توجه به تحلیل عامل مرتبه اول، این متغیر در دو عامل بار گرفت ولی در محاسبات این عوامل معنادار نشدند؛ لذا با تعیین واریانس صفر برای آن به یک عامل محاسبه گردید که در این صورت ضریب استاندارد مربوط به این عامل، ۱

جدول ۶. نتایج حاصل از یافته‌های مدل اندازه‌گیری سازه گروه‌های مرجع

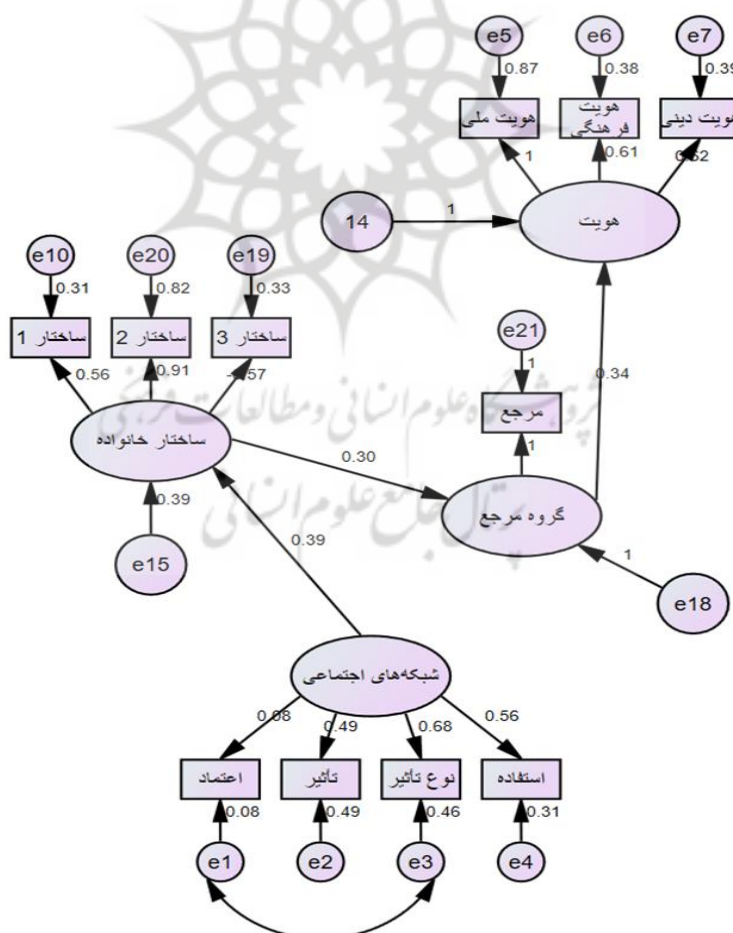
شاخص‌ها روابط	وزن رگرسیونی (بتا)	انحراف استاندارد		مقدار t	سطح معناداری
		استاندارد	استاندارد		
گروه‌های مرجع <---	۱,۰۰۰	۰,۸۸۹	۰,۰۶۳	۱۴,۱۷۷	کمتر از ۰,۰۰۱

نتایج جدول زیر نشان می‌دهد که ضرایب بتای رابطه شبکه با ساختار خانواده، در روابط ساختاری و نوع تأثیر و میزان تأثیر در سنجش متغیرها معنادار نبودند و سایر موارد با سطح اطمینان بیش از ۹۹ درصد به معناداری آماری رسیده‌اند.

نتایج برازش مدل کلی نشان داد که با توجه به شاخص برازش هنجار شده (۰,۷۳۴) شاخص برازش تطبیق شده (۰,۷۵۹) و شاخص ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (۰,۱۲۳)، مدل نهایی از برازش نسبی برخوردار می‌باشد. همچنین نسبت مجذور کا بر درجه آزادی در این مدل برابر ۷,۰۹۵ می‌باشد که مقدار مناسبی نیست.

جدول ۷. نتایج حاصل از یافته‌های مدل اندازه‌گیری ابعاد و مؤلفه‌های اصلی

شاخص‌ها روابط	وزن رگرسیونی (بتا)	انحراف استاندارد	مقدار t	سطح معناداری
شبکه	<--	۳,۶۴۵	۲,۸۳۹	بیش‌تر از ۰,۰۵
ساختار خانواده	<--	۰,۳۲۹	۰,۴۸	کمتر از ۰,۰۰۵
گروه‌های مرجع	<--	۰,۳۰۰	۰,۱۰۱	کمتر از ۰,۰۰۱
هویت	<--	۰,۳۴۱	۰,۰۴۸	کمتر از ۰,۰۰۵
شبکه	<--	-۶,۸۹۰	۵,۳۰۷	بیش‌تر از ۰,۰۵
شبکه	<--	۶,۹۵۱	۵,۳۱۱	بیش‌تر از ۰,۰۵
شبکه	<--	۴,۳۱۹	۳,۳۱۳	بیش‌تر از ۰,۰۵
هویت	<--	۰,۳۸۳	۰,۳۷	کمتر از ۰,۰۰۱
هویت	<--	۰,۶۷۶	۰,۰۶۵	کمتر از ۰,۰۰۱
ساختار خانواده	<--	خانواده ۲	-۱,۶۱۲	۰,۹۰۷
ساختار خانواده	<--	خانواده ۳	-۱,۲۷۶	۰,۱۸
ساختار خانواده	<--	خانواده ۳	-۸,۸۵۳	۰,۱۴۴
ساختار خانواده	<--	خانواده ۳	-۵۷۰	۰,۰۰۱



شکل ۱. مدل نهایی پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

افزایش روزافزون استفاده نوجوانان از شبکه‌های اجتماعی در دنیای امروز سبب شده ارتباطات و تعاملات نزدیک‌تر شود. جدای از تأثیرات مثبت فضای مجازی استفاده نابهنجار و نادرست از آن سبب بروز پیامدهایی مانند اختلال در هویت فرد می‌شود و اگر این امر به‌طور مستمر ادامه پیدا کند فرد با واقعیت‌هایی که در آن رشد کرده بیگانه می‌شود و هنجارها و الگوهایی را که زمانی می‌توانست با آن‌ها ارتباط برقرار کند، بی‌ارزش و کم‌اهمیت می‌شوند و در مقابل عناصر و ارزش‌هایی را جایگزین آن می‌سازد که در بطن فضای مجازی قابل تعریف است. نتیجه این امر دوگانگی در هویت و شخصیت فرد می‌شود که سلامت روانی او را به مخاطره می‌اندازد. هدف این پژوهش قضاوت در مورد درستی و نادرستی استفاده نوجوانان از شبکه‌های اجتماعی نیست بلکه تلاش بر این است تا با طراحی مدل استفاده از شبکه‌های اجتماعی قدمی در مسیر هویت‌یابی نوجوانان برداشته شود. در خصوص تأثیر متغیرهای ساختار خانواده، گروه‌های مرجع و جنسیت به‌عنوان متغیرهای تعدیل‌گر در رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایل پایه با هویت‌یابی نوجوانان باید گفت باوجود تغییراتی که در ابعاد مختلف هویتی مشاهده شد نتایج نشان می‌دهد. هنوز هم خانواده به‌عنوان یکی از عناصر اصلی هویت بخشی افراد مورد ارجاع است. به نظر می‌رسد دوام و ثبات و استحکام آن بیشتر از سایر ابعاد هویتی است. به‌هرحال خانواده به علت وجود روابط پایدارتر و بادوام‌تر کمتر تحت تأثیر متغیرهای خارجی دیگر قرار می‌گیرد.

نتایج پژوهش نشان داد بین ساختار خانواده با هویت و ابعاد آن همبستگی و رابطه مستقیم وجود دارد. مسئله دیگری که در این پژوهش درصدد بررسی و مطالعه آن بودیم رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه، با هویت‌یابی نوجوانان می‌باشد. بدیهی است که حضور افراد در این شبکه‌ها با زمان درهم‌تنیده است،

بدین معنا که میزان تأثیر این شبکه‌ها بر هویت اجتماعی با میزان حضورشان در این شبکه‌ها نمایان می‌شود. از آنجاکه سازه هویت از مؤلفه‌های هویت ملی، فرهنگی و دینی تشکیل شده است مؤلفه هویت ملی در صورت عدم حضور سایر مؤلفه‌ها قادر به تبیین کل تغییرات سازه هویت می‌باشد. داده‌های تحقیق حاکی از وجود این واقعیت است که هویت اجتماعی و سه بعد آن (هویت ملی، هویت دینی، هویت فرهنگی) با میزان حضور و استفاده کاربران از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه رابطه دارد، بدین معنا که افزایش میزان حضورداشته‌های اجتماعی تلفن همراه سبب تضعیف ابعاد هویت اجتماعی می‌شود. رویکرد دیگری که در زمینه شبکه‌های اجتماعی و هویت مطرح است، رویکرد بدبینانه است. نگاهی این‌چنینی به نتایج تحقیق نشان می‌دهد که افراد از هویت دینی و ملی خود فاصله گرفته و به سمت‌وسوی هویت جهانی کشیده می‌شوند؛ بنابراین بر طبق این رویکرد شاید بتوان گفت تضعیف هویت دینی و هویت ملی گامی در جهت قرار گرفتن در پروسه جهانی‌شدن و ادغام هویت‌های ملی و دینی در هویت جهانی باشد.

میزان تأثیرپذیری از شبکه‌های اجتماعی با ساختار خانواده رابطه معنادار دارند. در خصوص تأثیرپذیری در انتخاب پوشش و سبک غذایی انتخاب‌های زندگی و ارتباطات در درجه اول این تأثیرپذیری از والدین و بعد دوستان و همسالان است اما در خصوص تأثیرپذیری در مصرف موسیقی و فیلم ابتدا از دوستان و همسالان و سپس از والدین است. طبق بررسی‌ها، تأثیرگذاری هنرمندان و بازیگران و شبکه‌های اجتماعی بیشتر در بعد انتخاب شغل و فعالیت است. میزان اعتماد و تأثیرپذیری دانش‌آموزان پسر از شبکه‌های اجتماعی با توجه به میانگین رتبه‌ها بیشتر داشت.

نتایج پژوهش نشان داد مؤلفه ساختار ۱ خانواده (گفت‌وشنود) در صورت عدم حضور سایر مؤلفه‌ها قادر به تبیین کل تغییرات سازه ساختار خانواده می‌باشد همان‌طور که رشد هویت نوجوانی تحت تأثیر عوامل

واقعی نیستند، اما چون منبع بدیل و به تنهایی چارچوب‌های آشنایی «رسانه‌های جمعی» و «فرهنگ‌عامه»، قابل‌اتکای دیگری وجود ندارد تبدیل می‌شوند که این هویت‌های جمعی و فردی را به وجود می‌آورند. یکی از نتایجی که این تحقیق بدان دست‌یافت، وجود تفاوت در ابعاد هویت نوجوانان به تفکیک دو گروهی که از این شبکه‌ها استفاده می‌کنند و گروهی که استفاده نمی‌کنند، می‌باشد؛ بنابراین با آموزش نوع استفاده کاربران از شبکه‌های اجتماعی و جهت دادن به استفاده از این شبکه مجازی در خصوص دستیابی به اهداف ملی، می‌توان تا حدودی چگونگی استفاده از آن را تحت کنترل قرارداد و از ضرر و زیان‌های ناشی از تضعیف ابعاد هویتی به فراخور استفاده‌های متعدد که از آن می‌شود، دوری گزید. پس افزایش سواد رسانه‌ای نوجوانان در برخورد با محتوا و مطالب شبکه‌های اجتماعی مجازی ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به سرعت تحولات جهانی لازم است متناسب با اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، نقشه راهی برای توسعه کیفی و نظام‌مند فضای مجازی تهیه شود که رسالت‌ها، سیاست‌ها و برنامه‌های دستگاه‌های اجرایی در بخش‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی بر اساس آن تنظیم و کارکردهای فضای مجازی ایرانی را متنوع و مؤثرتر کند.

از آنجاکه اقبال جوانان به حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی مسئله‌ای صرفاً فناورانه نیست و عوامل و دلالت‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی دارد، لازم است در راستای تصویب قانون جامع رسانه‌ها در مجلس شورای اسلامی، کارگروهی متشکل از کارشناسان، متخصصان پژوهشگران علوم اجتماعی بررسی جوانب مختلف مرتبط با فضای مجازی را بر عهده گیرد. هویت در بین نوجوانان به عنوان قشری از جامعه که باید آینده کشور را بسازند یکی از مسائلی است که بهبود آن باید در برنامه‌های دولت قرار گیرد. هویت در فضای مجازی قابل تسری به زندگی واقعی افراد است که این مسئله به نوبه خود

مختلفی، چون عوامل شناختی، عوامل مربوط به والدین، گفتگو در جریان تعارضات و ساختار خانواده است می‌توان گفت تأثیر زمینه‌های اجتماعی- فرهنگی بر چگونگی شکل‌گیری هویت نوجوانان از سایر عوامل بیشتر است.

هویت مجازی در کنار هویت واقعی با توجه به شرایط جهان مجازی و نوع اقتضانات جهان مجازی می‌نماید؛ بنابراین نوعی هویت مجازی که فرد در این شرایط انتخاب می‌کند. بسته به ساختار هویت واقعی نوجوان می‌باشد. از این منظر اگر هویت نوجوان در دنیای شکل یافته واقعی باشد هویت ساخته در دنیای مجازی به هویت واقعی او نزدیک‌تر می‌باشد؛ و در مقابل اگر هویت نوجوان در دنیای واقعی شکل گرفته باشد یا باب میل او نباشد شخصیت هویت مجازی او دورتر از خود واقعی او می‌باشد و دل‌بستگی نوجوان به هویت مجازی‌اش بیشتر می‌شود که با توجه به اینکه محدودیتی در فضای مجازی نمی‌باشد نوجوان را دچار اختلال می‌کند یکی از این اختلالات طولانی شدن دوره نوجوانی و جوانی می‌باشد.

انجام این مطالعه که در قالب نظرسنجی از طریق پیمایش انجام شد، بیانگر این مطلب است که میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه و هویت‌یابی نوجوانان ارتباطی وجود دارد که نباید از آن غافل شد. این یافته پژوهشی در تأیید دیدگاه استورات هال و پست‌مدرنیست‌ها است به نحوی که هال معتقد است، تغییر ساختاری عصر مدرن با تغییر چشم‌اندازهای فرهنگی، طبقه، جنسیت، قومیت، نژاد و ملیت که پیش‌تر از این پناهگاه محکمی برای هویت محسوب می‌شدند هویت افراد را تغییر داده و درهم می‌ریزد. این تغییرات در حال تغییر دادن هویت شخصی و سست کردن درک نوجوانان از خود به عنوان سویه‌های یکپارچه هستند. به نظر پست‌مدرنیست‌ها نیز مصرف‌گرایی و بهره‌گیری از تلویزیون و رسانه‌های نوین اجتماعی جدید موجب رشد فردگرایی و ضعف پیوندهای اجتماعی می‌شوند. مصرف‌گرایی و تلویزیون هیچ‌کدام منبع هویت و باور

- بررسی عوامل مؤثر بر هویت‌یابی نوجوانان
- بررسی تأثیرات شبکه‌های مجازی در عملکرد تحصیلی
- بررسی نقش استفاده از شبکه‌های مجازی در اختلالات خواب

موازن اخلاقی

در این پژوهش موازن اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد.

تشکر و قدردانی

در پایان از تمامی شرکت‌کنندگان در این پژوهش کمال تشکر و قدردانی را داریم.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان این پژوهش در طراحی، مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی‌سازی نقش یکسانی داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

References

- بذرافشان، شهرزاد. (۱۳۹۵). پیامدها و آثار اینترنت بر هویت فردی و اجتماعی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر
- سهراب زاده، مهران، و داداشی آرانی، زهرا. (۱۳۹۵). شبکه‌های مجازی و بران هویت در نوجوانان و جوانان. دومین کنفرانس سراسری دانش و علوم تربیتی
- هزارجریبی، جعفر، و صفری‌شالی، رضا. (۱۳۹۵). بررسی چرایی دگرگونی‌های گروه مرجع در بین دانشجویان. فرهنگ در دانشگاه اسلامی، (۶)، ۴.
- Allen, S. N. (2015). Adolescents, social media, and the use of self-portraiture in identity formation. Loyola Marymount University and Loyola Law School.
- Ann, H. (2010). Effects of parental divorce on uncertainty following initial communication with a potential romantic partner. *Journal of Divorce and Remarriage*, 52, 32-53.
- Balkaya-Ince, M., Cheah, C. S., Kiang, L., & Tahseen, M. (2020). Exploring daily mediating pathways of religious identity in the associations between maternal religious socialization and Muslim American adolescents' civic engagement. *Developmental Psychology*, 56(8), 1446.

جنبه‌های گوناگون زندگی افراد را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و سبب ضرر و زیان فراوان به کشور می‌شود. از سویی دیگر تقویت هویت اجتماعی شهروندان در زندگی واقعی سبب تسری این هویت انسجام‌یافته به فضای مجازی می‌شود که کمتر تحت تأثیر این شبکه‌های مجازی قرار می‌گیرند؛ بنابراین ضروری به نظر می‌رسد که برنامه‌هایی جهت تقویت هویت اندیشیده شود.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی گسترده‌تر انجام شود و در آن همه قشرهای اجتماعی نیز مورد بررسی قرار بگیرند و مشاهده شود که آیا این تأثیرات فقط نوجوانان را تحت تأثیر قرار داده و یا اینکه بر روی بزرگ‌سالان نیز تأثیرات مشابهی به همراه داشته است.

همچنین بهتر است سازمان‌های متولی فرهنگ در کشور مطالعاتی طولی انجام دهند و تأثیرات این شبکه‌های مجازی در دوره‌های زمانی مختلف مورد بررسی قرار گرفته و رصد شود. از همین زاویه، تکنولوژی‌ها دائماً در حال تغییر و تحول هستند و این تغییرات تأثیرات این تکنولوژی‌ها را هم تغییر می‌دهد؛ بنابراین مطالعات آینده پژوهی و روند پژوهی می‌تواند کمک فراوانی جهت شناسایی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی این تکنولوژی‌ها در آینده نماید. با توجه به حجم زیاد جامعه آماری تحقیق و به‌منظور تعمیم‌پذیری بهتر نتایج، توصیه می‌شود تحقیقات با حجم نمونه بیشتر به‌منظور تعمیم‌پذیری بهتر نتایج صورت بگیرد. با توجه به تأثیر نامطلوب میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه بر هویت نوجوانان پیشنهاد می‌شود عوامل تأثیرگذار بر پیدایش وضعیت یادشده شناسایی و در جهت حذف آنها اقدام شود. به عبارت دیگر چرا این موضوع که در همه کشورها وجود دارد و به نوعی شاید برای آنها مسئله نباشد ما باید به یک دید آسیب‌شناسی به آن بنگریم. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی موضوعات زیر کار شود:

- بررسی عوامل مؤثر بر استفاده از شبکه‌های مجازی در نوجوانان

- Newman, J. J. (2004). Taking focus: A case study of photography used in an art therapy group of adolescent girls diagnosed with anorexia nervosa. (Unpublished master's thesis). Concordia University, Quebec, Canada.
- O'Keefe, G. S., & Clarke-Pearson, K. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Official Journal of the American Academy of Pediatrics*.
- Parsakia, K., Rostami, M., Saadati, N., Darbani, S. A., & Navabinejad, S. (2023). Analyzing the causes and factors of the difference between the girls of the generation Z and the previous generations in Iran from the perspective of social psychology. *Psychology of Woman Quarterly*, 4(1), 1-16.
- Parsakia, K., Rostami, M., Darbani, S. A., Saadati, N., & Navabinejad, S. (2023). Explanation of the concept of generation disjunction in studying generation z. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*, 4(2), 136-142.
- Sanderson, J., Frederick, E., & Stocz, M. (2016). When athlete activism clashes with group values: Social identity threat management via social media. *Mass Communication and Society*, 19(3), 301-322.
- Santrock, J. W. (2013). *Life span development*. Noida: McGraw-Hill Education.
- Santrock, J. W. (2014). *Adolescence (FIFTEENTH)*. New York: McGraw-Hill Education.
- Sohrabzadeh, M., & Dadashi Arani, Z. (2016). Virtual networks and identity in teenagers and young adults. The second national conference of knowledge and educational sciences. (In Persian)
- Tartakovsky, E. (2008). Psychological well-being and ethnic identities of Jewish adolescents planning emigration from Russia and Ukraine to Israel: Changes during the post-perestroika period. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(6), 553-564.
- Valentini, V., & Nisfiannoor, M. (2006). Identity achievement dengan intimacy pada remaja SMA. *Jurnal Provitae*, 2(1), 1-12.
- Xiao, H., Li, W., Cao, X., & Tang, Z. (2012). The online social networks on knowledge exchange: Online social identity, social tie and culture orientation. *Journal of Global Information Technology Management*, 15(2), 4-24.
- Bartle, R. (2004). *Designing virtual worlds*. London: Routledge.
- Jordn-Conde, Z., Mennecke, B., & Townsend, A. (2014). Late adolescent identity definition and intimate disclosure on Facebook.
- Bazarafshan, S. (2016). Consequences and effects of the Internet on individual and social identity. Islamic Azad University, Azadshahr branch. (In Persian)
- Bell, D. (2001). *An introduction to cyberspace*. London: Rutledge.
- Blank, T., & Schmidt, P. (2003). National identity in a united Germany: Nationalism or patriotism? An empirical test with representative data. *Political Psychology*, 24(2), 289-312.
- Burke, P. (1997). An identity model for network exchange. *American Impression Sociological Review*, 62.
- Davis, T. C. (1999). Revisiting group attachment: Ethnic and national identity. *Political Psychology*, 20(1), 25-47.
- Dolcini, M. M. (2014). A new window into adolescents' worlds: The impact of online social interaction on risk behavior. *Journal of Adolescent Health*, 54(5), 497-498.
- Glukhov, A. P. (2017). Construction of national identity through a social network: A case study of ethnic networks of immigrants to Russia from Central Asia. *AI & Society*, 32(1), 101-108.
- Hazarjaribi, J., & Safarishali, R. (2016). Investigating the reasons for the changes in the reference group among students. *Culture in Islamic University*, (6), 4. (In Persian)
- International Petrochemicals Limited. (Year). Title of document or webpage. Retrieved from URL
- Lu, J., & Yu, X. (2019). The internet as a context: Exploring its impacts on national identity in 36 countries. *Social Science Computer Review*, 37(6), 705-722.
- Mao, J., & Shen, Y. (2015). Cultural identity change in expatriates: A social network perspective. *Human Relations*, 68(10), 1533-1556.
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego identity statuses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551-558.
- Marcia, J. E., Waterman, A. S., Matteson, D. R., Archer, S. L., & Orlofsky, J. L. (1993). *Ego identity: A handbook for psychosocial research*. New York: Springer-Verlag.
- Marcia, J. E. (2002). Identity and psychosocial development in adulthood. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 2(1), 7-28.